

Policy brief: Onderhandelingen kernwapenverbod bijzonder hoopvol

Datum: New York, 31 maart 2017

Contact: Krista van Velzen: 06 53220409, vanvelzen@paxforpeace.nl

Aanleiding

PAX is momenteel aanwezig bij een historische gebeurtenis: de VN- onderhandelingen over een verbod op kernwapens. In New York zijn 132 landen aanwezig om te onderhandelen over de elementen die een verbodsverdrag zou moeten bevatten. De overlevenden van de aanval op Hiroshima en Nagasaki, overlevenden van nucleaire testen, non-gouvernementele organisaties en andere deskundigen hebben daarbij een actieve inbreng. De statements van de delegaties maken de contouren van een verbodsverdrag al zichtbaar. Op basis van de onderhandelingen deze week wordt er een concept verdragstekst opgesteld die in de tweede sessie van 15 juni tot 7 juli 2017 besproken gaat worden in New York. Duidelijk is dat er brede steun voor een verbod is en dat het verdrag er dus zal komen.

PAX is blij met de Nederlandse deelname aan het onderhandelingsproces. Hoewel het omarmen van een verbodsverdrag ongetwijfeld een uitdaging zal vormen voor de Nederlandse regering ligt het in het verlengde van de wens van Nederland om te komen tot een wereld zonder kernwapens en een krachtig kernwapenverbod. PAX roept de Nederlandse regering op te zoeken naar manieren om een toekomstig verdrag te kunnen onderschrijven. Daarnaast roept PAX de regering op om in te blijven zetten op het betrekken van andere NAVO-bondgenoten bij dit proces. PAX vraagt de regering tenslotte om parlementaire deelname aan de onderhandelingen te faciliteren, zoals de Kamer heeft verzocht.

Hieronder een eerste impressie van de gevoerde discussie en de Nederlandse inbreng. PAX zal met een nadere analyse en reactie op het concept-verdrag komen zodra deze is gepubliceerd.

Overzicht inbreng eerste week onderhandelingen

- De aanwezige landen die gesproken hebben, stellen vrijwel unaniem dat er snel een juridisch bindend instrument moet komen om een duidelijke juridische verbod voor nucleaire wapens te creëren. De humanitaire gevolgen van het gebruik van kernwapens is daarbij het belangrijkste genoemde motief.
- Een verbod zou aan moeten sluiten bij bestaand internationaal humanitair recht.
- Vrijwel alle delegaties gaven aan dat een nieuw juridisch instrument een verbod op (het assisteren bij) ontwikkeling, verwerven, bezit, productie, overdracht en gebruik zou moeten behelzen.
- Een verbodsverdrag wordt gezien als de volgende stap die eliminatie van kernwapens mogelijk gaat maken.
- Ook werd er benoemd dat de rechten van slachtoffers van nucleaire testen en slachtoffers van kernwapens specifiek benoemd zouden moeten worden in een verdrag.
- Veel landen willen dat als onderdeel van het verbod op assisteren ook expliciet een verbod op het investeren in kernwapenproducenten wordt geformuleerd.
- Ook stellen alle staten dat een verbod een versterking moet zijn van het bestaande juridische regime, waaronder het Non-proliferatie verdrag (NPV) en humanitair recht. Vrijwel alle

landen benadrukten dat het kernwapenverbod het NPV zal versterken en aanvullen. Artikel 6 van het NPV verplicht lidstaten om te onderhandelen over nucleaire ontwapening wordt daarbij vaak benoemd als de basis voor het verbodsverdrag.

Internationale waardering voor Nederlandse aanwezigheid

Nederland was gedurende de hele week aanwezig bij de onderhandelingen zoals de Kamer had verzocht in de motie Sjoerdsma¹. Hierin werd de regering opgeroepen inhoudelijk deel te nemen, zonder daarbij vooruit te lopen op een oordeel over het eindresultaat, aan internationale besprekingen over een verdrag voor een verbod op nucleaire wapens. De Nederlandse deelname werd overduidelijk gewaardeerd door de andere deelnemende landen. PAX is blij met de deelname en rekent op deelname aan het gehele proces, conform de motie Sjoerdsma.

- Positief is ook dat Nederland tijdens de onderhandelingen aangaf het doel van een kernwapenvrije wereld, inclusief een alomvattend, afdwingbaar en verifieerbaar kernwapenverbod te steunen.
- Net als vele andere delegaties pleitte de Nederlandse delegatie ervoor dat een nieuw juridisch instrument zich goed moet verhouden tot andere verdragen en specifiek tot het NPV. Zowel het NPV als het verbodsverdrag komen voort uit de wens te voorkomen dat de wereld ooit weer geconfronteerd zal worden met de catastrofale consequenties van de inzet van kernwapens. De huidige onderhandelingen zijn een concrete uitvoering van artikel 6 van het NPV.
- Tegelijkertijd gaf Nederland aan dat een verbod verenigbaar moet zijn met de NAVO-verplichtingen. NAVO-lidstaten hebben in de praktijk al lange tijd het recht om eigenstandig nationaal beleid te formuleren over kernwapens, zonder dat dit deelname aan het bondgenootschap in de weg staat. PAX merkt op dat NAVO-lidstaten die het verbodsverdrag willen ondertekenen wel aan zullen moeten geven niet langer onderdeel te willen zijn van het nucleaire beleid van de NAVO. Dit betekent ook dat zij afstand moeten nemen van nucleaire afschrikking als onderdeel van artikel 5 van het NAVO-handvest. Bij een aanval op één van de NAVO-landen zou dus niet in naam van de landen die het verbod getekend hebben, nucleaire afschrikking ingezet mogen worden. Ook zouden deze landen niet deel kunnen nemen aan militaire oefeningen met kernwapens of nucleaire scenario's of nucleaire planning.
- Nederland pleitte ervoor dat een verbodsverdrag een 'goede en effectieve stap moet vormen op weg naar de algehele eliminatie van kernwapens'. PAX meent dat een helder juridisch verbod de volgende stap is die nodig is om eliminatie mogelijk te maken.
- Het omarmen van een verbodsverdrag zal naar verwachting een uitdaging vormen voor de Nederlandse regering maar zou uitvoering geven aan de door Nederlandse delegatie uitgesproken wens om te komen tot een wereld zonder kernwapens en een verbod op kernwapens.
- Een meerderheid benadrukte het principe dat het verdrag bezit en gebruik van kernwapens moet verbieden, maar dat er ook verkend moet worden hoe landen die momenteel kernwapens bezitten of onderdeel zijn van allianties die kernwapens in hun

¹ 23 april 2015, Motie Sjoerdsma (D66) c.s. (Kamerstuk 33783, nr. 19)

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33783-19.html>

strategie hebben op termijn onderdeel van het verdrag kunnen worden. Deelname van andere NAVO-lidstaten aan de onderhandelingen zou daarbij bijzonder wenselijk zijn. Uitvoering van de motie Servaes c.s.2 waarin de Nederlandse regering wordt opgeroepen om NAVO-lidstaten bij deze onderhandelingen te betrekken blijft gewenst.

- Eerder heeft de vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken de minister van Buitenlandse Zaken gevraagd om Kamerleden toe te voegen aan de Nederlandse delegatie. Dit gebeurde ook bij de totstandkoming van andere ontwapeningsverdragen. De Kamer heeft nog geen reactie gehad op dit verzoek. PAX zou parlementaire deelname aan de volgende onderhandelingsronde bijzonder waarderen.

²28 april 2016, motie Servaes c.s. Kamerstuk nummer 34419 nr 11.

[https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34419-](https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34419-11.html)

[11.html?zoekcriteria=%3Fzkt%3DUitgebreid%26pst%3DParlementaireDocumenten%26dpr%3DAlle%26spd%3D20160517%26epd%3D20160517%26dosnr%3D34419%26kmr%3DEersteKamerderStatenGeneraal%257cTweedekamerderStatenGeneraal%25](https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34419-11.html?zoekcriteria=%3Fzkt%3DUitgebreid%26pst%3DParlementaireDocumenten%26dpr%3DAlle%26spd%3D20160517%26epd%3D20160517%26dosnr%3D34419%26kmr%3DEersteKamerderStatenGeneraal%257cTweedekamerderStatenGeneraal%25)